

Keywords: the latest computer technology, training tools, information and communication technology, children with impaired mental and physical development, differentiated aid system

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

УДК: 376.1 – 056.263

Супрун М.О., Гладченко І.В.

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОСІБ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО САНІТАРНО-ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається проблема професійно-трудової підготовки осіб з інтелектуальними порушеннями для роботи в закладах медичного та соціального обслуговування. Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури стосовно питання соціальної адаптації розумово відсталих. Зазначено, що значна увага приділялась переважно соціалізації випускників допоміжних шкіл шляхом соціально-професійної та соціально-побутової адаптації. Розкрито актуальність проблеми стосовно цілеспрямованого процесу професійного самовизначення осіб з інтелектуальними порушеннями. Зазначено механізми взаємодії різних інституцій, зацікавлених у працевлаштуванні осіб з інтелектуальними порушеннями шляхом впровадження соціального партнерства та трудових маршрутів. Обгрунтована необхідність залучення волонтерів до процесу адресного супроводу осіб з інтелектуальними порушеннями під час профільної підготовки. Намічено основні тенденції перспективної взаємодії соціальних партнерів у процесі вирішення питань професійної самореалізації осіб з інтелектуальними порушеннями, удосконалення змісту та методів професійно-трудового навчання.

Ключові слова: професійно-трудове навчання, підтримане волонтерство, соціальне партнерство, санітар.

На сучасному етапі розвитку спеціальної освіти однією з найактуальніших вбачається проблема підвищення ефективності корекційного навчально-виховного процесу, важливою складовою якого є досягнення успішної соціалізації в сучасному суспільстві осіб з інтелектуальними порушеннями. Досі дієві моделі життєдіяльності дітей та молоді з порушеннями психофізичного розвитку, що забезпечували певний успіх в адаптації та соціальному становленні, наразі, здебільшого, не придатні до використання.

Спеціальні загальноосвітні заклади для розумово відсталих дітей знаходяться у постійному пошуку нових шляхів вирішення проблеми соціалізації випускників, спрямовуючи усі зусилля на допомогу учням не загубитися в цьому житті. Мінливість, нестабільність сучасного життя, жорстка конкуренція на ринку праці актуалізують важливість питання стосовно працевлаштування в умовах існуючої військово-економічної кризи.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу з'ясувати, що в олігофренопедагогіці проведено широке коло досліджень, в яких порушуються питання соціальної адаптації розумово відсталих. Це дослідження в галузі трудової адаптації та профорієнтації (О. Агавелян, В. Бондар, А. Висоцька, В. Карвяліс, Г. Мерсіянова, С. Мирський, К. Туринська, О. Хохліна, М. Шеремет та ін.); побутової орієнтації (Л. Дробот, О. Разуван), соціальної інтеграції, підготовки учнів до самостійного життя (С. Конопляста, В. Липа, Н. Павлова, В. Синьов, А. Раку та ін.). Автори підкреслюють, що успішність випускників допоміжних шкіл визначається наявністю сформованості у підлітків певних особистісних, соціально-психологічних, моральних якостей, а також певних адекватно сформованих життєвих орієнтацій як в професійній, так і в непрофесійній сферах (В. Татяничкова), вмінь та навичок спілкування.

В літературних джерелах з проблеми дослідження значна увага приділялась переважно соціалізації випускників допоміжних шкіл шляхом соціально-професійної та соціально-побутової адаптації, і, в зв'язку з цим, порушувалися питання психологічної, соціальної та практичної підготовки учнів до самостійної праці, з'ясовувалися причини недостатнього рівня адаптованості старшокласників в умовах виробництва, пропонувалися заходи щодо вдосконалення виховних і корекційних можливостей існуючої системи організації професійно-трудового навчання.

Актуальність проблеми стосовно категорії осіб з інтелектуальними порушеннями обумовлена

підсиленням інтересу щодо питань самореалізації людини, формування її як суб'єкта культури та діяльності, зокрема, й професійної. Адже підготовка молодих людей з інтелектуальними порушеннями до самостійного, цілеспрямованого процесу професійного самовизначення – вагомий компонент цілісного становлення особистості людини.

Вивчення змін у змісті трудової діяльності сучасних працівників, дослідження затребуваності робітників певних професій та кваліфікаційних рівнів, виявлення нових трудових операцій в межах конкретної професії та нових професій в цілому є важливими умовами модернізації системи підготовки сучасних робітників. Г. Лукяненко зазначає, що дослідження ринку праці, які проводять Центри зайнятості, відображають рівень затребуваності працівників певних професій, кваліфікаційних розрядів [3]. Разом з тим, служби зайнятості практично не приділяють уваги вивченню змісту чинних професій, виявленню нових професій на ринку праці розрахованих на осіб з інтелектуальними порушеннями. Відомості, які акумулюються в Центрах зайнятості, мало впливають на формування замовлення та підготовку робітничих кадрів у системі професійно-технічної освіти з числа осіб зазначеної категорії.

Таким чином, найбільш гостро завдання підвищення вимог до трудового та допрофесійного навчання постає перед спеціальним закладом (школою), адже зазначений напрям роботи є основним критерієм, який визначає якісний рівень не лише підготовки учнів, а й педагогічної діяльності колективу. Як позитивне, слід відмітити те, що гнучка система профілів навчання у старшій школі сприятиме оволодінню дітьми мінімальною професіознавчою компетентністю, збагаченню необхідного практичного досвіду для об'єктивного вибору профілю та рівня освіти. Однак, перелік напрямів допрофесійної підготовки, що існує на сьогодні у школах, не завжди враховує індивідуальні особливості та можливості кожної дитини. Проблемним також залишається питання стосовно учнів, котрі, не зважаючи на активну профорієнтацію, не бажають або не можуть оволодіти професією(ями), що пропонує школа. Така ситуація є наслідком «ізоляції» та відсутності реальних можливостей для випускників продовжувати освіту за межами спеціального закладу. Виникає протиріччя: між необхідністю забезпечення вибору й випробування себе у професії та переліком напрямів допрофесійної підготовки, що існують на сьогодні у школах для дітей з інтелектуальними порушеннями.

Саме тому сучасний навчальний заклад активно займається вивченням ринку праці та налагоджує соціальні зв'язки з відповідними організаціями, що готові співпрацювати, розробляє та апробує різні маршрути допомоги в отриманні професійної освіти та працевлаштування випускників шкіл. В соціологічному розумінні, соціальне партнерство – це система цивілізованих суспільних відносин, спрямованих на узгодження і захист інтересів представників різних соціальних верств, класів, груп, громадських об'єднань, органів державної влади і місцевого самоврядування, комерційних, некомерційних структур, державних закладів. Суть його полягає у тому, що це специфічний вид громадських відносин між різними соціальними групами, прошарками й класами, які мають істотно відмінні соціально-економічні й політичні інтереси. Ці різні інтереси не можуть стати однаковими, проте можливе їх поєднання, врахування і збалансована реалізація. Адже, як зазначає В. Григор'єва: «Створення й розвиток соціального партнерства забезпечується становленням його системи, що являє собою складне й динамічне утворення структурно-організаційних елементів (суб'єктів, предметів, зв'язків, нормативно-правового забезпечення), форм, принципів, технологій взаємодії, об'єднаних певним механізмом» [1, с. 9].

Досвід доводить, що для успішної соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями зусиль лише школи з її навчально-трудою підготовкою замало. Хоча значну допомогу у вирішенні окреслених питань надають держава та органи місцевих рад та самоврядування. Зокрема, державна система допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку зорієнтована на створення умов для того, щоб вони могли повноцінно реалізовувати своє право на освіту. Саме на цьому наголошував Микола Кулеба, уповноважений Президента України з прав дитини під час виступу 27 серпня 2015 року на Всеукраїнській конференції «Що гальмує інклюзію в Україні?».

У своїй доповіді М. Кулеба підкреслив, що в умовах децентралізації слід розвивати систему соціальних і освітніх послуг на рівні громади, щоб кожна дитина могла отримувати освітні, реабілітаційні

та корекційні послуги на місцевому рівні. «Я бачу вирішення цих проблем у створенні центрів соціальної підтримки дітей, в яких спеціалісти допомагали б сім'ям у вихованні дитини з особливими потребами» – зазначив уповноважений [2].

Дійсно, лише за умов успішної партнерської інтеграції державних організацій та НДО (недержавних організацій: благодійних, громадських та приватних) – соціальних інститутів з надання допомоги у підготовці до професійної діяльності особам з порушеннями психофізичного розвитку відбудеться здійснення ефективної самореалізації людей зазначеної категорії в процесі їх трудової соціалізації.

Соціальні інститути-партнери (школи, СРЦ, НДО тощо) систематично, за домовленістю, отримують від потенційних роботодавців, закладів майбутнього працевлаштування відомості щодо вакансій та надають інформацію стосовно курсової підготовки, яка здійснюється відповідно на базі певного соціального інституту.

Саме таким чином на курсах при закладах - соціальних партнерах, де шляхом підсилення інтеграції освітньо-корекційних та предметних галузей із випробувальною практичною діяльністю відбувається формування ключових компетенцій професійного самовизначення, отримують можливість навчатися як випускники, так і бажані дорослі особи з інтелектуальними порушеннями. Також у разі необхідності, забезпечується можливість переорієнтації учня з одного напрямку на інший. Досить важливим є те, що адаптація до трудової діяльності повинна відбуватися саме в період перебування у школі, коли навчання не має вагомого значення для матеріального самозабезпечення та надає можливість практично «потренуватися» у різних видах діяльності з метою більш усвідомленого вибору професії. Адже професійна освіта особливо тісно пов'язана зі сферою праці: вона повинна передбачати й відповідно реагувати на зміни, що відбуваються на ринку праці та відносно нових професій, необхідних для особистісно-трудоваї реалізації в умовах нестабільної економіки. Зазвичай професії групуються на основі дослідження їх змісту, з урахуванням такого суттєвого аспекту, як умови праці, що безпосередньо впливає на результативність та безпеку праці.

Саме тому актуальною на сьогодні постає адресна професійна освіта. Це одна із траєкторій освітнього трудового маршруту випускника спеціального навчального закладу, що реалізується за вищезазначеним алгоритмом. А саме: Державна служба зайнятості, зокрема центри зайнятості (ЦЗ) систематично, за домовленістю, надає школі, СРЦ або НДО інформацію щодо наявності робочих місць та відповідно до них професійно-навчальних курсів. Таке навчання може відбуватися (за наявності відповідних матеріальних умов) як на базах школи, ЦЗ, СРЦ, НДО так і на робочих місцях виробничих закладів та закладів сфери обслуговування.

Перші кроки освітньо-трудоваї маршрутизації на рівні громади було здійснено за ініціативи ВГО «Коаліція захисту прав інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю». Творча зустріч фахівців, зацікавлених у працевлаштуванні молоді з інтелектуальною недостатністю (ІН), сприяла визначенню основних проблем та шляхів їх вирішення. Так, в процесі обговорення роботодавців, фахівців із супроводу на робочому місці, експерти з питань прав осіб з ІН та ін. дійшли згоди стосовно створення робочих місць. Також було запропоновано забезпечити належний супровід на цих робочих місцях, розробити посадову інструкцію та інструкцію з безпеки спрощеною мовою, облаштувати робочі місця інформацією, зокрема, із застосуванням піктограм [5]. Адже лише вмотивоване, корекційно-спрямоване трудове навчання та виховання прищеплює молоді зібраність, дисциплінованість, увагу, відповідальність, працьовитість, сприяє успішній соціалізації.

На жаль, останні роки нашої держави ознаменовані значними змінами у соціальних відносинах, політиці, економіці, культурі, освіті тощо. Військові події, криза, нестабільність нашого господарського механізму призвели до різкого зниження якості життя, погіршення становища інвалідів та літніх людей, багатодітних сімей, жінок та дітей, оголили колишні та призвели до виникнення нових життєвих проблем (збільшення кількості ушпиталених військових-інвалідів). У відповідь на ці зміни активно здійснюється психологічна підтримка та супровід, розробляються нові освітні, корекційно-реабілітаційні програми тощо. Водночас актуальності набирають професії з розряду допомоги або піклування, оскільки їхнє

призначення – практична допомога, турбота про людину. Серед таких професій найбільш гуманною та доступною для практичного оволодіння людьми з інтелектуальними порушеннями постає діяльність санітара (у жіночому роді санітарка). Отже, санітар – молодший медичний працівник, що виконує допоміжні функції в медичній практиці. За визначенням, поданим у довіднику кваліфікаційних характеристик професій, він/вона здійснює прибирання приміщень відповідно до санітарного режиму закладу (відділення). Також супроводжує хворих до лікувально-діагностичних кабінетів. Виконує функції кур'єра. Допомагає старшій медичній сестрі отримувати медикаменти, інструменти, обладнання й доставляти у відділення. Отримує у сестри-господарки та забезпечує зберігання й використання за призначенням білизну, мийні засоби і господарський реманент. В аптечних закладах проводить миття аптечного посуду. Повідомляє сестру-господарку про несправності в системі опалення, водопостачання, каналізації та в електроприладах. Залежно від роду діяльності виділяють санітарів, сестер-прибиральниць, санітарок-ваншиць, сестер-буфетниць, санітарів-носіїв тощо [6].

Як бачимо, робота санітаром не вимагає медичної освіти, але залежно від виконуваної роботи обов'язково знадобиться попередня підготовка у вигляді курсів, навчання на навчально-виробничому місці тощо. Також серед вимог слід враховувати особистісні якості: комунікативні здібності, старанність, охайність, уважність, фізичну витривалість, толерантність тощо та професійні знання та навички, а саме: знання санітарно-гігієнічних норм, правил догляду за хворими, прийомів надання першої медичної допомоги, основ раціонального харчування, призначення мийних засобів та правил їх використання, правил охорони праці тощо.

Отже професійна підготовка санітарів з числа осіб з інтелектуальними порушеннями повинна відбуватися на основі відповідної робочої (курсної) програми, що передбачає адресну трудову підготовку для роботи в установах медичного та соціального профілю. Така профільна підготовка може здійснюватися як спеціальним навчальним закладом в процесі професійно-трудового навчання у старших класах, так і НДО, СРЦ в процесі фахової курсової підготовки молоді та дорослих з інтелектуальними порушеннями.

Основним завданням (метою) розроблення даної програми є створення комплексу умов для максимального розвитку особистості учнів/клієнтів з інтелектуальними порушеннями, розвитку трудової готовності до виконуваної діяльності шляхом відпрацювання трудових навичок в межах функціональних обов'язків молодшого медичного персоналу.

З метою успішної реалізації зазначеного завдання (мети), ми вбачаємо за доцільне залучення волонтерів до процесу адресного супроводу під час профільної підготовки. Слід зазначити, що НДО та СРЦ, що опікуються особами з інтелектуальними порушеннями мають достатній результативний досвід співпраці з волонтерами-студентами. Зокрема, нова ініціатива 2013 року – спільно з Інститутом корекційної педагогіки і психології НПУ імені М.П. Драгоманова у БТ «Джерела» м. Києва відбулося впровадження інноваційної технології підтримки та супроводу осіб з інтелектуальними порушеннями – підтримане волонтерство. Мета його полягає у залученні молоді людини з інтелектуальною недостатністю за підтримки студента-волонтера (соціального приятеля) до добровільної безкорисливої роботи на користь місцевої спільноти. Перша спроба – волонтерська робота спільно з приятелями з підготовки виставки у Національно-культурному комплексі «Мистецький Арсенал» [4].

Отже підтримане волонтерство – це спільна добровільна робота людей з інвалідністю та їхніх здорових ровесників, причому останні не просто працюють на благо громади на безоплатній основі, але також допомагають людям з інтелектуальними порушеннями бути волонтерами. Зазвичай, у процесі підтриманого волонтерства молоді люди працюють парами – одна людина з інтелектуальними порушеннями і один волонтер підтримки.

Перспектива такої взаємодії обнадійлива. Адже завдяки волонтерській підтримці та роботі «у парах» за принципом «рівний–рівному» можливе успішне залучення молоді з інтелектуальними порушеннями до різних видів ініціатив, в тому числі санітарно-волонтерської допомоги під час проведення благодійних акцій у відповідних медичних закладах та соціальних установах. Це дієвий прогресивний метод, що сприятиме переорієнтації соціально-психологічних установок у свідомості

молоді з «інфантильного» підходу стосовно вибору професії та працевлаштування до активного пошуку професійної діяльності й шляхів самореалізації у ній.

І, хоча людям з інтелектуальними порушеннями притаманні низька адаптивність до соціальних зрушень, невідповідність до активної діяльності щодо влаштування своєї долі, утриманська психологія, прагнення перекласти відповідальність за власну долю на інших, низький рівень самооцінки, досить важлива в цьому контексті точка зору фахівців-практиків, котрі стверджують, що людина з інтелектуальними порушеннями може бути корисною суспільству: вона може прибирати громадські території, приміщення, допомагати музеям, паркам, монастирям, школам у підготовці до публічних подій, виставок, фестивалів; може допомагати доглядати за дітьми, хворими, тваринами, збирати врожай, возити людину на візку та виконувати великий обсяг іншої роботи на користь своєї громади. Але у більшості випадків людину з ІН треба спонукати до такої діяльності, супроводжувати, їй необхідно повсякчасно давати настанови, показувати приклад, стежити за перебігом та результатами роботи [4].

Таким чином, враховуючи вищезазначене, ми у даній статті намагалися актуалізувати проблему професійної самореалізації осіб з інтелектуальними порушеннями та їхньої професійно-трудової підготовки, а також підняття престижу некваліфікаційних робітничих професій, зокрема санітара, в суспільстві на рівні суспільно-державної, економічної, науково-педагогічної значущості. І хоча, завдяки науково-практичній ініціативі, оптимізму науковців, практиків, батьків, самих осіб з інтелектуальними порушеннями, ми знаходимося лише на початку шляху до інноваційних перетворень у професійно-трудовій підготовці, але сподіваємось, що спільними діями та за допомогою держави у країні будуть створені умови для якісного розвитку професійної освіти осіб з інтелектуальними порушеннями, буде структуровано перелік робітничих професій та маршрути працевлаштування, буде розв'язано проблеми ідеологічного та структурного об'єднання середньої допрофесійної освіти з базовою професійною, проблеми підручникотворення тощо.

В подальшому плануємо розробку програмно-методичного забезпечення підготовки кадрів санітарно-волонтерської діяльності та сподіваємось на успішне впровадження циклу практичного навчання, що поєднує у собі конкретний досвід, рефлексивне спостереження, теоретичне підґрунття та активне експериментування, відповідно до специфічних професійних ситуацій.

У цьому плані суттєву допомогу могли б надати спільні семінари науковців-дослідників, університетських викладачів і працівників, зайнятих у НДО, СРЦ та потенційних роботодавців. Об'єднавши зусилля на основі взаємного співробітництва, здійснюючи інноваційні проекти та акції, обмінюючись досвідом та ідеями можна відстоювати на місцевому та державному рівнях усі назріваючі потреби.

Використана література:

1. Григор'єва В.А. Основні наукові результати дослідження проблеми соціального партнерства / Валентина Григор'єва // Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. – Вип. 2. – С. 8-18.
2. Кулеба М. В Україні мають створюватись всі умови для того, щоб діти з обмеженими можливостями могли повноцінно реалізовувати своє право на освіту [Електронний ресурс] / Микола Кулеба. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/v-ukrayini-mayut-stvoryuvatis-vsi-umovi-dlya-togo-shob-diti-z-obmezhennimi-mozhovostyami-mogli-povnochnno-realizovuvati-svoe-pravo-na-osvitu>
3. Лук'яненко Г. Сучасні підходи до розроблення професійних стандартів нового покоління / Ганна Лук'яненко // Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2011. – Вип. 1. – С. 220-228.
4. Підтримане волонтерство в Мистецькому Арсеналі – [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://inteldisabilities-coalition.kiev.ua/index.php/298-pidtrimane-volonterstvo-v-mistetskomu-arsenali>
5. Працевлаштування молоді з інтелектуальною недостатністю – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://inteldisabilities-coalition.kiev.ua/index.php/374-pratsevlashtuvannya-molodi-z-intelektualnoyu-nedostatnistyiu>
6. Професії від А до Я – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://trud.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=515623&cat_id=52775

References:

1. Hryhorieva, V.A. (2012) Osnovni naukovy rezultaty doslidzhennia problemy sotsialnoho partnerstva / Valentyna Hryhorieva // *Modernizatsiia profesiinoi osvity i navchannia: problemy, poshuky i perspektyvy*: zb. nauk. pr. / [redkol.: V.O. Radkevych (holova) ta in.]. – K.: Instytut profesiino- tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy, 2012. – Vyp. 2. – S. 8-18. [in Ukrainian].

2. Kuleba M. (2015) V Ukraini maiut stvoriuvaty vsi umovy dlia toho, shchob dity z obmezhenymy mozhlyvostiamy mohly povnotsinno realizovuvaty svoje pravo na osvitu [Elektronnyi resurs] / Mykola Kuleba. – Rezhym dostupa: <http://www.president.gov.ua/news/v-ukrayini-mayut-stvoriuvatis-vsi-umovi-dlya-togo-shob-diti-35875> [in Ukrainian].
3. Lukianenko H. (2011) Suchasni pidkhody do rozroblennia profesiinykh standartiv novoho pokolinnia / Hanna Lukianenko // *Modernizatsiia profesiinoi osvity i navchannia: problemy, poshuky i perspektyvy*: zb. nauk. pr. / [redkol.: V.O. Radkevych (holova) ta in.]. – K.: Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy, 2011. – Vyp. 1. – S. 220-228. [in Ukrainian].
4. Pidtrymane volonterstvo v Mystetskomu Arsenali – [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupa: // <http://inteldisabilities-coalition.kiev.ua/index.php/298-pidtrimane-volonterstvo-v-mistetskomu-arsenalii> [in Ukrainian].
5. Pratsvelashtuvannia molodi z intelektualnoiu nedostatnistiu – [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupa: <http://inteldisabilities-coalition.kiev.ua/index.php/374-pratsvelashtuvannya-molodi-z-intelektualnoyu-nedostatnistyu> [in Ukrainian].
6. Profesii vid A do Ia – [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupa: http://trud.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=515623&cat_id=52775 [in Ukrainian].

Супрун Н.А., Гладченко И.В. К вопросу подготовки лиц с интеллектуальными нарушениями к санитарно-волонтерской деятельности

В статье рассматривается проблема профессионально-трудовой подготовки лиц с интеллектуальными нарушениями для работы в учреждениях медицинского и социального обслуживания. Осуществлен анализ психолого-педагогической литературы по вопросу социальной адаптации умственно отсталых. Отмечено, что значительное внимание уделялось преимущественно социализации выпускников вспомогательных школ путем социально-профессиональной и социально-бытовой адаптации. Раскрыты актуальность проблемы относительно целенаправленного процесса профессионального самоопределения лиц с интеллектуальными нарушениями. Указано механизмы взаимодействия различных институтов, заинтересованных в трудоустройстве лиц с интеллектуальными нарушениями путем внедрения социального партнерства и трудовых маршрутов. Обоснована необходимость привлечения волонтеров к процессу адресного сопровождения лиц с интеллектуальными нарушениями во время профильной подготовки. Намечены основные тенденции перспективного взаимодействия социальных партнеров в процессе решения вопросов профессиональной самореализации лиц с интеллектуальными нарушениями, совершенствования содержания и методов профессионально-трудового обучения.

Ключевые слова: профессионально-трудовое обучение, волонтер, социальное партнерство, санитар.

Suprun N.A., Hladchenko I.V. To the matter of preparing the mentally-impaired persons to the sanitary activities and volunteering

Article considers the problem of professional preparation of mentally retarded persons to work for institutions of health care and social services. The analysis of psychological and pedagogical literature on the social adaptation of mentally retarded people is accomplished. It is noted that considerable attention was devoted mainly socialization of schools' graduates by supporting socio-professional and socio-domestical adaptation. There was revealed the actual problematic regarding the purposeful process of professional self-determination of mentally-impaired people. The mechanisms of interaction of various institutions interested in the employment of persons with intellectual disabilities are pointed through the implementation of social partnership and labor routes. The necessity of attracting volunteers is justified in respect to the process of targeted support of persons with intellectual disabilities during professional preparation. The main tendencies of future cooperation between the social partners are outlined in addressing the issue of professional self-realization of mentally-impaired persons in order to improve the content and methods of vocational and labor training.

Keywords: vocational labor training, volunteer, social partnership, medical orderly.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 29.09. 2015 р.

УДК 376-056.36:316.614

Татьянчикова І.В.

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН У СУСПІЛЬСТВІ

У статті розглядається проблема соціалізації дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, визначено сутність процесу соціалізації з огляду на її місце в системі загальної і спеціальної освіти з урахуванням соціально-економічних змін у суспільстві. Зазначено, що на сучасному етапі у країні загострюється проблема підготовки осіб з вадами розвитку до самостійного життя, що потребує володіння ними не тільки певними знаннями і навичками, але й вміннями розв'язувати життєві проблеми, адаптуватися до нових умов, які визначаються життям і конкретними обставинами, успішно інтегруватися у різні сфери життєдіяльності. Обґрунтовано необхідність психолого-педагогічного забезпечення соціалізації дитини в спеціальному навчальному закладі, визначено основні змістові лінії корекційно-розвивальної роботи та шляхи її удосконалення.